

Zapiski

Češki narod se je poklonil pesniku »Maja«.

»Maj«, katerega uvod prinašamo v današnji številki Doma in sveta, spada med najlepše pesnitve češkega Parnasa. V njej je dosegla češka romantika svoj višek ter so v njenem imenu vsi poznejši pesniški rodovi stopali v pesniški svet. Pred leti so Čehi, pa tudi Slovenci, praznovali stoletnico tega bisera češke poezije, ki je izšel v letu našega »Krstja pri Savici« (1836) in ki ga je spesnil prijatelj našega Prešerna, katerega je obiskal v Ljubljani, pesnik Karel Hynek Mácha. In ta pesnik je umrl l. 1836., nekaj mesecev po »Maju« in bil pokopan v Litomeřicah. Toda letošnji mesec maj so Čehi zopet spremljali svojega ljubljenca k novemu pogrebu, na kraljevski Vyšehrad v Pragi. Tako se je usoda češkega naroda dotaknila tudi zadnjih ostankov velikega pesnika: ko so Litomeřice pri prvi delitvi Češke pripadle pod Sudetenland, so češki rodoljubi izkopali kosti velikega pevca domovinske ljubezni ter jih prenesli v Prago, da bi jih 1. maja pokopali z največjim sijajem v svobodni zemlji njegovega rojstnega kraja. Toda

usoda je šla za njim — in zdaj so ga 7. maja v molčečem sprevedu spremili iz Panteona Narodnega muzeja na Vyšehrad, kjer so ga mogli samo ob udeležbi predstavnikov pokopati v grob ob grobnici nesmrtnih — v »Slavinu«. Njegov novi grob so posuli z majskim cvetjem.

Ob tej priliki, ko prinašamo v novem prevodu začetek njegove pesnitve »Maj«, naznanjujoč obenem, da bo celotna pesnitev v novem prevodu — starejši prevod je napravil pokojni dr. Ivan Lah v »Slovanskih spominih in jubilejih« (Slovenska Matica 1911) — izšla v bibliofilski izdaji za letošnji božič, dodajamo še poslovilni govor, ki ga je nad njegovo rakvijo imel pesnik — bivši general legionar — Rudolf Medek, s katerim se tudi mi — Slovenci — poklanjamo velikemu češkemu pesniku in prijatelju našega naroda:

»Na svoji poti tam pozdravite mi
[zêmljo,
ah, zemljo krasno, ljubljeno zemljó,
zibélko mojo, grob moj, mater mojo,
edino domovino, dano v dédščino,
široko zemljo to, zemljó edino!«

Pesnik! Nimamo več druge domovine, kakor to zemljo krasno,

ljubljeni zemljó, zibélko svojo in svoj grob. Nimamo druge domovine, kakor to domovino edino! Če praviš dalje, da mi je bila dana v dediščino, kažeš s tem tudi na vso usodno dolžnost, ki jo nalaga tako sveta dediščina. Prejeli smo od Tebe, pesnik, mi, češki pisatelji in ves naš ljud, v časih žalosti in nasilja, dvigajočo pesniško besedo, ki je obračala oči naroda k višinam. Morda ni v nobeni deželi na svetu — a jaz sem šel skozi mnogo deželá — mesec maj tako krasen, kakor v naši češki deželi. Če hodimo pod cvetočimi češnjami in jablanami, moramo pod njihovimi, tako čudovitimi cvetovi, neprestano misliti na Tebe, na Tebe, Karel Hynek Mácha! Vse, kar je mlado, svetlo in cvetoče, se danes obrača k Tvojemu duhu. Kajti — maj pomenja življenje, svetlo življenje, neskajeno, polno zaupanje v Boga.

Bil si pesnik! In ne boš nehal biti pesnik vekomaj. Toda v dobi, v kateri si živel, je bil pesnik skoraj razkošje. Borili smo se za svoj jezik, za svojo besedo, za svojo materinščino. Pozdravljali smo tedaj vsako besedo, dvignjeno v vezani govor. Ti si bil prvi, ki si mu dal pesniško melodijo. V času, ko so se mnogi borili s trdoto našega jezika, ki so čestokrat z godbo, bolj grobo kot nežno, toda s srcem prečistim slavili svojo domovino, si Ti ustvaril pesem, ki je slavospev Bogu, povelicanje domovine in velika hvala za nesmrtno lepoto prirode. Zato je Tvoja pesem, »Maj«, Karel Hynek Mácha, nesmrtna. Prav tako kakor je nesmrten Tvoj narod, ki v majskih dneh prižiga kresove na gorah in razvnema ljubezen do svoje zemlje in do svojega ljudstva v čeških srcih.

Živel si težko, ubogo življenje. Tvoj narod ni bil tedaj nič na boljšem. Toda v preprostem ljudstvu je bila živa, iskrena vera v bodočnost. Prav Ti, pesnik, si znal to narodno vero vzdigniti k religiozni dejavnosti. Če bi ne bilo Tebe, bi se morda ne rodili Nerudovi »Spevi na petek«. Če bi ne bilo Tebe, bi se morda ne rodila vsa ta literatura, ki v češkem

pesništvu in češkem pripovedništvu obrača oči pobožno k domovini.

Dokler bo stal križ na vrhu Radobyly pri Litomeřicah, bo po vsem kraju glasil Tvoje ime in slavo Tvoje domovine.

Sedaj se torej vračaš v svoj rojstni kraj. V Prago. Pravili so ji »Zlata Praga«. Tudi ona je šla po stezah trpljenja in kolikokrat ji je namesto krone kraljevske bil dan na glavo le trnjevi venec! Na starodavnem Vyšehradu je sveta njiva, kamor so položili svoje kosti ti najzvestejši iz našega rodu. Če sedaj, pesnik, prihajaš med nje, posvečaš vnovič to prst, ki jo leta in leta z vročimi molitvami dviga naš narod k Bogu.

Zato verujemo, da Ti bo prst te zemlje lahka. Da Tvoj duh v pesniškem plamenu znova zajame dušo našega ljudstva. Kar nam nihče vzeti ne more, to je — ljubezen. Ljubezen k rodni zemlji, k rodnemu jeziku, ter ljubezen in skrb za pokolenje, ki pride. Tudi Ti, pesnik, si to čutil in si to dobro vedel.

Ni lahka zemlja, v katero Te polagamo. Vsa naša narodna usoda je bila še trša kot pa je ta zemlja. Toda živeli smo, delali smo, bojevali smo se. Ta zemlja je z vsem svojim položajem določena za junaštvo.

Tako torej prihajaš med te, ki so bili najbolj zvesti. Na sveti skali Vyšehrada bodo zdaj počivale Tvoje kosti. Prišel si med svoje in duša velikih pokojnikov našega naroda Te pozdravlja s tako ljubeznijo, kakršno Ti je vedno izkazovalo naše ljudstvo. Zrasel si iz tal kraljevskega mesta Prage. Vanj se vračaš kot princ iz pesniške, plemenite veje, kakor kraljevič. Kakor je vedno v mesecu maju bil Tvoj spomenik na Petřinu zasipan s cvetjem mladih, ljubečih src, tako bo gotovo tudi Tvoj grob, h kateremu bodo romala vsa češka srca. Če praviš v svojem stihu: »Ah, toda le zemlja je moja!«, tedaj je to ta najzvestejša in najbolj trdna zemlja tu na vyšehradski skali, ki je Tvoja. In tu vsi slišimo besede in spev Smetanove »Libuše«: »Moj dragi češki narod ne bo poginil!«

T. Debeljak.